

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
Юридичний факультет

*Антропосоціокультурна
природа права*

МАТЕРІАЛИ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

25-27 травня 2016 року

м. Чернівці

Чернівці

Чернівецький національний університет
2016

УДК 340.11(08)
ББК 67.021я431
А 728

Редакційна колегія:

Пацурківський Петро Станіславович, доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Никифорак Михайло Васильович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри філософії та теорії права, голова вченої ради юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Гаврилук Руслана Олександрівна, доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри публічного права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Боднарук Микола Іванович, доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри приватного права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Щербанюк Оксана Володимирівна, доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри правосуддя Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Меленко Сергій Гаврилович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри Європейського права та порівняльного правознавства Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Черновський Олексій Костянтинович, доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри правосуддя юридичного факультету Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича;

Жаровська Галина Петрівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права і криміналістики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

А 728 **Антропосоціокультурна природа права** : матеріали наукової конференції (Чернівці, 25-27 травня 2016 р.). – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2016. – 544 с.

Збірка, що пропонується читачу, містить матеріали доповідей та виступів учасників наукової конференції «Антропосоціокультурна природа права», присвяченої чвертьтвіковому ювілею відродження правничої школи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. У цих матеріалах аналізуються філософія та теорія прав людини, антропосоціокультурна природа окремих галузей права і юридичної психології, право на правосуддя як природне право людини. Збірка розрахована на законодавців, правокористувачів, викладачів, аспірантів та студентів вузів спеціальності 081 «Право», інших потенційних читачів, що цікавляться природою права.

УДК 340.11(08)
ББК 67.021я431

© Чернівецький національний університет, 2016

ЗМІСТ

Секція 1. ФІЛОСОФІЯ ТА ТЕОРІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

<i>Костицький М.В., Кушакова-Костицька Н.В.</i> Громадянське суспільство і держава: проблеми сьогодення та перспективи розвитку в Україні	11
<i>Заморська Л.І.</i> Соціально-антропологічний підхід у методології сучасної юридичної науки	14
<i>Гураленко Н.А.</i> Антропологічні основи суддівського пізнання: або що становить буттєвий устрій правосуддя?	18
<i>Донченко О.П.</i> Співвідношення прав і свобод людини	27
<i>Карвацька С.Б.</i> Антропосоціокультурні аспекти правової інтерпретації.....	32
<i>Максимюк О.Д.</i> Відповідальність, примус, совість та суспільний осуд (за Є. Ерліхом)	39
<i>Коваль М.В.</i> Нормативно-правове регулювання процесу реалізації природних властивостей людини як сфера праввідносин, які формують окрему юридичну науку	48
<i>Бунчук О.Б.</i> Антропоцентризм як основа правового світогляду Івана Франка	58
<i>Коваль А.М.</i> Вплив біоетичних технологій на формування поколінь прав людини.....	66
<i>Мельник М.О.</i> Рецепція та розвиток ідей «живого права» Євгена Ерліха у школі правового реалізму: від захисту інтересів союзів до людиноцентризму	69
<i>Грекул-Ковалик Т.А.</i> Правовий статус студентів юридичного факультету Чернівецького університету в австрійський (1857-1918 рр.) і румунський (1918-1940 рр.) періоди його історії: порівняльно-правове дослідження	74
<i>Кравцов І.В.</i> Проблема праворозуміння в контексті антропосоціального підходу.....	83
<i>Настасійчук О.В.</i> Соціологія права Євгена Ерліха та юриспруденція оцінок Карла Лоренца: лінії перетину	90
<i>Павлюк А.Г.</i> Євген Ерліх та розвиток пандектистики: до побудови філософсько-правової теорії матеріально-правового відведення	94
<i>Дрозд В.І.</i> Феноменологія антропоцентризму та етатизму у філософсько-правових поглядах Платона.....	98

Секція 2. АНТРОПОСОЦІОКУЛЬТУРНА ПРИРОДА ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

<i>Гаврилюк Р.О.</i> Двадцятиліття конституційної парадигми прав людини: невиконане домашнє завдання чи заздалегідь нерозв'язна проблема?	103
<i>Дмитренко Е.С.</i> Проблемні питання співвідношення публічного і приватного інтересу у фінансових правовідносинах	115
<i>Музика-Стефанчук О.А., Ямненко Т.М.</i> Антропосоціокультурне підґрунтя зловживань та ухилення від оподаткування: українські та європейські реалії	118
<i>Чернадчук В.Д.</i> Актуальні питання пізнання категорії «бюджетні правовідносини»	125
<i>Параниця С.П.</i> Управління обігом зброї в соціумі	132
<i>Мацелик Т.О.</i> Антропоцентризм в теорії суб'єктів адміністративного права	137
<i>Буздуган Я.М.</i> Правові аспекти доходів благодійних організацій, їх роль у формуванні публічних доходів	145
<i>Білокурська О.В.</i> Цінність та цінності Конституції	151
<i>Федорук Н.С.</i> Пострадянський патерналізм адміністративного права України: необхідність світоглядних змін	155
<i>Бабін І.І.</i> Роль податку у визначенні предмету податкового права	161
<i>Вакарюк Л.В.</i> Правова природа валютного регулювання	167
<i>Костя Д.В.</i> Конституційно-правове регулювання академічної свободи: порівняльно-правовий аналіз	173
<i>Ковбас І.В., Друцул Т.І.</i> Щодо поняття «адміністративні акти» та їх ознака як основних інструментів діяльності органів публічної адміністрації	181
<i>Козмуляк К.А.</i> Правове регулювання забезпечення радіаційної безпеки сільськогосподарської продукції в Україні	189
<i>Тарабас К.В.</i> Антропосоціокультурний підхід до пізнання латентних адміністративних правопорушень	195
<i>Худик А.М.</i> Субстанційні властивості публічних фінансів	200
<i>Нестеренко Л.Б.</i> Криза податкової держави Й.А. Шумпетера	206
<i>Костя Л.М.</i> Доктрина Суду ЄС щодо прямого оподаткування	213
<i>Савкіна О.В.</i> Природа права, природа мови та їх співвідношення між собою	218

Войцеховський Н.В. Правова природа меж державної влади та влади місцевого самоврядування	225
Крайній П.І. «Розкіш» як об'єкт оподаткування (історичний аспект)	232
Роговей М.-К.П. Співвідношення принципів територіальної цілісності держав та самовизначення націй	238
Тараненко К.Ю. Особливості податково-правового патерналізму української держави на сучасному етапі	244
Бартусяк П.І. Інфляція – спосіб фінансування публічних потреб	252
Боднар С.Б. Антропосоціальна природа нерівності у праві	260
Подорожна Т.С. Конституціоналізація прав людини як основа правового порядку	267
Кіріка Д.В. Спонтанний вплив децентралізації на правосвідомість громадянського суспільства	274

Секція 3. АНТРОПОСОЦІОКУЛЬТУРНА ПРИРОДА ПРИВАТНОГО ПРАВА

Боднарук М.І. Особливості новітнього етапу розвитку системи приватного права України	283
Гетьманцева Н.Д. Наступність і новизна в сучасному трудовому праві	286
Процьків Н.М. Правові проблеми реалізації неповнолітніми батьками права на участь у вихованні дітей	290
Орловський О.Я. Антропоцентристський вимір сучасної доктрини права соціального захисту	293
Никифорак В.М. Моторне транспортне страхове бюро України в системі захисту прав та інтересів потерпілих осіб в результаті ДТП	300
Волощенко Т.М. Право на захист як гарантія забезпечення прав людини	304
Kiriiaik O.V. The correlation between the procedural and material norms	307
Козуб І.Г. Про природу деяких трудових прав	310
Tsybuliak-Kustevych A.S. Anthroposociocultural nature of Justice of the peace	318
Дмитренко В.Ю. Захист цивільних прав та інтересів при виконанні іпотечного зобов'язання	323

<i>Бурка А.В.</i> Право особи на участь у накопичувальній системі пенсійного забезпечення: соціальна природа та сутність.....	326
<i>Пилипко Ю.О.</i> Концепція права власності у практиці Європейського Суду з прав людини.....	332
<i>Галкевич С.В.</i> Умови деліктної відповідальності: проблеми класифікації.....	342

Секція 4. ПРАВО НА ПРАВОСУДДЯ ЯК ПРИРОДНЕ ПРАВО ЛЮДИНИ

<i>Щербанюк О.В.</i> Судова природа рішень конституційних судів крізь призму теорії акцепту права	349
<i>Колпаков В.К., Гусар О.А.</i> Співвідношення адміністративного судочинства з адміністративним процесом	353
<i>Чебан В.М.</i> Незалежність та підзвітність судової системи як взаємопов'язані чинники демократичного розвитку.....	356
<i>Паскар А.Л.</i> Право на суд як невід'ємне право людини	362
<i>Кондрат'єва Л.А.</i> Представництво як додаткова гарантія захисту прав особи в цивільному судочинстві	366
<i>Ланкін А.В.</i> Роль прокурора у забезпеченні доступу особи до правосуддя у кримінальному провадженні	369
<i>Турман Н.О.</i> Процесуально-правові основи діяльності медіатора у кримінальному провадженні	378
<i>Татулич І.Ю.</i> Своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ..	381
<i>Остафійчук Л.А.</i> Гласність і відкритість судового процесу: проблемні питання юридичної відповідальності за неповагу до суду	386
<i>Кімчинська С.В.</i> Об'єкт і предмет механізму цивільного процесуального регулювання.....	390
<i>Бутирська І.А.</i> Роль господарського суду у справі про банкрутство.....	394
<i>Кундік Р.І.</i> Судовий захист як гарантія конституційного права на мирні зібрання.....	397

Секція 5. АНТРОПОСОЦІОКУЛЬТУРНА ПРИРОДА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА КРИМІНОЛОГІЇ

<i>Жаровська Г.П.</i> Транснаціональна організована злочинність: соціокультурний код	403
<i>Міняйло Н.Є.</i> Значення соціально-економічних чинників у генезисі організованої злочинності в Україні.....	408

Шевчук А.В. Мораль як об'єкт кримінально-правової охорони.....	412
Боднарук О.М. «Мусульманський підхід» до природи права людини на необхідну оборону	417
Ющик О.І. Виправлення засудженого	425
Гусар Л.В. Корупція у політичній сфері: реалії сьогодення	429
Василова-Карвацька О.В. Огляд місця події: актуальні аспекти... ..	433
Чорней С.В. Осудність як ознака суб'єкта злочину	436
Савчук А.В. Географія злочинності в системі показників злочинності	444
Нікітіна О.А. Злочинність неповнолітніх: соціокультурний підхід.....	447
Тома М.Г. Особистість політичного злочинця.....	451

Секція 6. АНТРОПОСОЦІОКУЛЬТУРНА ПРИРОДА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА ТА ПОРІВНЯЛЬНОГО ПРАВОВИЗНАВСТВА

Меленко С.Г. Світоглядні джерела європейського права	457
Волощук О.Т. Президент як гарант прав людини та громадянина	468
Чепель О.Д. Децентралізація влади: досвід України та Латвії	472
Вайцеховська О.Р. Концептуальні аспекти генезису міжнародного фінансового права як правової основи формування міжнародного фінансового правопорядку: антропоцентричний аспект.....	477
Кирилюк Н.В. Принцип суверенної рівності держав в аспекті проблематики антропоцентризму	481

Секція 7. АНТРОПОСОЦІОКУЛЬТУРНА ПРИРОДА ЮРИДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Черновський О.К. Організаційно-психологічні аспекти адаптації суддівських кадрів.....	485
Цильмак А.Н. Развитие идей Ганса Гросса на современном этапе становления юридической психологии в Украине.....	490
Мороз Л.І. Інститут присяжних в Україні: «за» і «проти»	496
Марчак В.Я. Запобігання психологічному вигорянню судді в сучасних умовах здійснення правосуддя	
Охріменко І.М. Проблематика призначення судово-психологічних експертиз щодо неповнолітніх з огляду на вимоги сучасного кримінального процесуального законодавства України.....	511

Стратій О.В. Значення медіації при укладанні угод в кримінальному провадженні	518
Шувальська Л.Р. Психологічна діяльність суду присяжних в нарадчій кімнаті.....	525
Федіна А.В. Юридико-психологічні підходи до забезпечення гендерної рівності в судовій діяльності	531
Пакліна Т.О. Особистісні детермінанти вчинення кримінальних правопорушень з необережності.....	535
Скорейко В.В. Вплив недопустимих доказів на формування внутрішнього переконання присяжних	540

*Бурка А.В.,
асистент кафедри приватного права
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича*

ПРАВО ОСОБИ НА УЧАСТЬ У НАКОПИЧУВАЛЬНІЙ СИСТЕМІ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: СОЦІАЛЬНА ПРИРОДА ТА СУТНІСТЬ

Питання прав і свобод людини і громадянина на сьогодні у кожній державі є найважливішою проблемою внутрішньої та зовнішньої політики, а стан справ у сфері забезпечення прав і свобод, розроблення механізму їх практичної реалізації є тим критерієм, за яким оцінюється рівень демократичного розвитку країни та суспільства в цілому.

Обраний Україною шлях євроінтеграції передбачає проведення ряду реформ економічного, політичного, соціального та правового характеру, основним завданням яких є створення умов для гідного рівня життя кожній людині.

Найбільш очікуваним та довготривалим виявився процес реформування пенсійної системи, який сьогодні є не лише прагненням «наблизитися до Європи», а гострою соціальною необхідністю. Нині ця проблема актуальна в багатьох країнах світу незалежно від рівня їх економічного розвитку, що обумовлено старінням населення, зміною його вікової структури.

У зв'язку з цим вкотре постало питання про необхідність впровадження накопичувальної системи пенсійного забезпечення, яка, за прогнозами політиків та експертів, сприятиме збільшенню розмірів пенсійних виплат, а, отже, і зростанню рівня соціального забезпечення осіб похилого віку.

Згідно Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» в Україні діє трирівнева система пенсійного забезпечення. Перший рівень – солідарна система обов'язкового державного пенсійного страхування; другий рівень – накопичувальна система обов'язкового пенсійного страхування; третій рівень – система добровільного недержавного пенсійного забезпечення [1, ст. 2].

Якщо перший та третій рівні в Україні вже діють (щоправда третій рівень функціонує ще не у повній мірі), то запровадження накопичувальної системи – постійно відкладалося.

Питання необхідності впровадження накопичувальної системи виникає ще в 90-х рр. ХХ ст. Підготовчі заходи щодо запровадження пенсійної реформи в Україні розпочалися з підписанням Президентом України Указу "Про основні напрями реформування пенсійного забез-

печення в Україні" у 1998 р. [2], а також з Послання Президента України до Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України "Про основні напрями пенсійного забезпечення населення України" у 2001 р. [3], яким передбачались заходи для проведення пенсійної реформи на 2001-2009 рр. У 2003 р. було прийнято базові закони щодо нової системи пенсійного забезпечення – "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" та "Про недержавне пенсійне забезпечення". У 2009 р. була утворена Комісія з питань здійснення пенсійного реформування, результатом діяльності якої була розробка Концепції подальшого проведення пенсійної реформи [4]. Очікувалося, що обов'язкова накопичувальна складова пенсійної системи запрацює в 2007 р., потім терміни перенесли на 2010-2011 рр., врешті-решт новою датою, з якої все ж таки планується запровадити накопичувальну систему є 01 січня 2017 року.

Практика показала, що солідарна пенсійна система самостійно вже не здатна забезпечувати гідний рівень життя в існуючих соціально-економічних та демографічних умовах. Найвищий рівень соціального захисту пенсіонерів забезпечують ті країни, де функціонують кілька рівнів (складових) пенсійного забезпечення [5]. Нині накопичувальні системи впроваджені у таких країнах як: США, Канада, Японія, Франція, Німеччина, Австрія, Швейцарія, Великобританія, Польща, Угорщина [6], у країнах Латинської Америки (Чилі, Аргентині, Колумбії, Перу, Уругваї, Мексиці, Болівії, Сальвадорі) [7].

Впровадження обов'язкової накопичувальної складової пенсійної системи дасть змогу: 1) забезпечити диференціацію розмірів пенсій залежно від особистих накопичень працівника; 2) успадковувати кошти спадкоємцями застрахованої особи; 3) створити потужне джерело інвестиційних ресурсів для зростання національної економіки; 4) розподілити ризики виплати низьких розмірів пенсій між першим та другим рівнями пенсійної системи; 5) підвищити ефективність управління системою пенсійного забезпечення за рахунок передачі недержавним компаніям функції управління пенсійними активами [8, с. 143].

На сьогоднішній день основні засади функціонування накопичувальної системи містяться у Законі України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». У Прикінцевих положеннях Закону зазначено, що до накопичувальної системи будуть залучатися особи, яким на час її запровадження, виповниться не більше як 35 років. Особи, віком від 16 до 35 років, які не підлягають загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню, у тому числі іноземці та особи без громадянства, які постійно проживають або працюють на території України, громадяни України, які постійно проживають або працюють за межами України, матимуть право на добровільну участь у накопи-

чувальній системі. Законопроектом про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо накопичувальної системи державного пенсійного страхування та єдиних підходів до нарахування пенсій за реєстр. № 2767-1 передбачено також можливість добровільної участі для осіб від 36 до 55 років [9].

Особи, які досягли пенсійного віку, передбаченого ст. 26 Закону, крім випадків відстрочення часу призначення пенсій за віком, не можуть бути платниками страхових внесків до накопичувального фонду.

Застрахована особа, яка є учасником накопичувальної системи пенсійного страхування, матиме право на отримання довічної пенсії (довічної пенсії з установленим періодом, довічної обумовленої пенсії, довічної пенсії подружжя) або одноразової виплати за рахунок коштів, що обліковуються на її накопичувальному пенсійному рахунку, за умови досягнення нею встановленого пенсійного віку, а в разі відстрочення часу призначення пенсії за віком – з дня закінчення строку відстрочення дати призначення пенсії за віком у солідарній системі.

Одноразову виплату громадянин зможе отримати у разі, якщо сума пенсійних коштів на момент набуття права на пенсію, не досягне встановленого мінімуму, необхідного для оплати договору страхування довічної пенсії; в разі виїзду цієї особи за кордон на постійне місце проживання. Але за власним бажанням учасник накопичувальної системи матиме право додатково за свій рахунок перерахувати на накопичувальний пенсійний рахунок кошти в сумі, якої не вистачає для забезпечення оплати договору страхування довічної пенсії [2, Ст. ст. 54, 56, 57].

Якщо учасник накопичувальної системи буде визнаний інвалідом I, II групи, то він набуватиме право на пенсію по інвалідності у солідарній системі, а належні йому пенсійні кошти накопичувальної системи за його вибором можуть використовуватися для: здійснення одноразової виплати, незалежно від достатності обсягу такої суми коштів для оплати договору страхування довічної пенсії або оплати договору страхування довічної пенсії. У тому випадку, якщо учасника накопичувальної системи буде визнано інвалідом III групи, належні йому пенсійні кошти він зможе використовувати після досягнення встановленого пенсійного віку на оплату договору страхування довічної пенсії, а у разі недостатності суми коштів – на здійснення одноразової виплати.

У разі смерті учасника накопичувальної системи пенсійного страхування до досягнення ним пенсійного віку, належні йому пенсійні кошти успадковуються в порядку, визначеному Цивільним кодексом України [2, ч.2, 3 Ст. 56].

У Прикінцевих положеннях Закону зазначається, що максимальний розмір страхових внесків, що спрямовуватимуться до накопичувальної системи пенсійного страхування, не може перевищувати 7 %

від суми заробітної плати (доходу). У законопроекті зареєстр. №2767-1 дане положення віднайшло більш детальну регламентацію, передбачається, що з моменту запровадження і до 2022 року, ставка внеску до накопичувальної системи буде поступово збільшуватися на 1% щорічно, починаючи з 2% до 7%. Тобто з 2017 року ці 2% будуть накопичуватися на індивідуальному рахунку особи, і починаючи з 2018 року до 2% буде додаватися по 1% щорічно. Передбачається, що з 2022 року загальний розмір внесків застрахованої особи становитиме 8,6% (7% до Накопичувального фонду, 1,6% до Фонду соціального страхування). Відповідно, розмір внесків, які сплачує роботодавець за працівників до Пенсійного фонду і які будуть спрямовуватися на виплату пенсії із солідарної системи, зменшуватимуться поступово до 2022 року на 1% щорічно з 36,5% в 2017 році до 31,5% в 2022 році [9].

Законопроект про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо накопичувальної системи державного пенсійного страхування та єдиних підходів до нарахування пенсій зареєстр. № 2767-1 передбачає також запровадження накопичувальних професійних пенсійних програм для окремих категорій працівників. До професійної пенсійної системи входить працівники, що нині мають право на призначення пенсій за віком на пільгових умовах та за вислугою років.

Загалом було запропоновано п'ять таких окремих груп учасників професійних пенсійних програм, спільною ознакою для яких є діяльність, пов'язана із шкідливими, важкими і небезпечними умовами праці, визначених за Списком № 1, за Списком №2[10]; працівники, які мають право на пенсію за вислугу років незалежно від віку; працівники, які мають право на достроковий вихід на пенсію та за вислугу років на 5 років раніше, а також одержувачі «спеціальних» пенсій: прокурори та слідчі прокуратури, державні службовці, судді, народні депутати України тощо. З приводу останніх, Комітет з питань соціальної політики, зайнятості та пенсійного забезпечення у своєму висновку зазначив, що робота осіб, віднесених до п'ятої категорії, не характеризується як праця із шкідливими умовами, а тому не повинна надавати можливості вийти на пенсію достроково до досягнення загального пенсійного віку [11].

Джерелом фінансування пенсійних виплат із накопичувальної професійної пенсійної програми для цих категорій працівників стануть підвищені розміри страхового внеску, які роботодавець сплачуватиме до банку-зберігача накопичувального пенсійного фонду за учасників 1 – 4 категорії, а за учасників 5 категорії – за рахунок збільшеного розміру внесків з застрахованої особи.

Єдиний внесок за осіб, які мають право на професійні пенсійні виплати, планується підвищити на: 15%, для першої категорії; на 7% - для другої; на 6,2% - для третьої; на 4% - для четвертої; на 2,5% - для

п'ятої. Починаючи з 2022 року загальний розмір внесків державного службовця, народного депутата України, прокурора, наукового працівника і інших, визначених 5 категорією осіб, становитиме 11,1% (7% до Накопичувального фонду або до солідарної системи, 1,6% до Фонду соціального страхування, 2,5% за професійною програмою). Таким чином, навантаження на застраховану особу – платника внесків зросте поступово до 2022 року на 5%. Причому внески до професійної накопичувальної системи зазначені особи сплачуватимуть незалежно від віку [9].

Враховуючи все вище викладене, можемо зробити висновок, що впровадження накопичувальної системи є необхідною умовою ефективного функціонування пенсійної системи загалом, оскільки другий рівень пенсійного забезпечення виступатиме важливим інструментом соціального захисту громадян в частині примноження пенсійних заощаджень. Накопичувальна система вже у багатьох країнах світу довела свою ефективність, але варто враховувати те, що у сучасних економіко-соціальних умовах України, прогнозовані позитивні зміни учасники системи відчують не одразу. Для того щоб уникнути негативних наслідків впровадження накопичувальної системи, насамперед необхідно розробити належний механізм її правового регулювання, який би враховував існуючі проблеми та передбачав шляхи їх поступового вирішення. До цього часу, так і не вирішенні питання механізмів збереження накопичень, таких як створення фондів гарантування накопичень або страхування накопичених сум; механізмів захисту пенсійних накопичень від інфляційних процесів тощо.

Список літератури:

1. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 року станом на 15.04.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1058-15/print1444118409634011>
2. Указ Президента України «Про Основні напрями реформування пенсійного забезпечення в Україні» від 13.04.1998 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/291/98>
3. Послання Президента України до Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України «Про основні напрями реформування системи пенсійного забезпечення населення України» від 10.10.2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n1_14100-01

4. Про схвалення Концепції подальшого проведення пенсійної реформи : розпорядження Кабінету Міністрів України // Уряд. кур'єр. – 2009. – 28 жовт. – № 199.

5. Управління соціальним і гуманітарним розвитком : навч. посіб. / [В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, Е. М. Лібанова та ін.] ; за заг. ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трощинського : у 2 ч. – К. : НАДУ, 2009. – Ч. 1. – 456 с. – С. 398-408.

7. Мосейко В. В. Генезис пенсионных систем как проявление социальной функции государства / В. В. Мосейко. – Режим доступу : www.rusrand.ru/Doklad5/Moseiko.pdf

6. Розвиток пенсійних систем країн Східної Європи // Цінні папери України. – 2009. – № 11 (553). – 19 берез. – Режим доступу : http://www.securities.org.ua/securities_paper/review.php?id=553&pub=3941

8. Соціальний захист населення України : монографія / І. Ф. Гнибіденко, М. В. Кравченко, О. Ф. Новікова та ін. ; за ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2009. – 184 с.

9. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо накопичувальної системи державного пенсійного страхування та єдиних підходів до нарахування пенсій від 08.05.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55054

10. Постанова КМУ «Про затвердження списків виробництв, робіт, професій, посад показників, зайнятість в яких дає право на пенсію за віком на пільгових умовах» від 16.01.2003 року № 36 станом на 22.01.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/36-2003-п>

11. Висновок Комітету з питань соціальної політики, зайнятості та пенсійного забезпечення від 17.09.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=55000&pf35401=357328>

Наукове видання

АНТРОПОСОЦІОКУЛЬТУРНА ПРИРОДА ПРАВА

Матеріали наукової конференції
25-27 травня 2016 року
м. Чернівці

Комп'ютерна верстка   *Куріяц О.М.*

Підписано до друку 23.12.2016. Формат 60x84/16
Папір офсетний. Друк різнографічний. Ум.-друк. арк. 30,0.
Обл.-вид. арк. 32,0. Тираж 100. Зам. 3-001п.
Видавництво та друкарня Чернівецького національного університету
58002, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2
e-mail: ruta@chnu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №891 від 08.04.2002 р.